

Udalendako mozioa:

ESKOLA-INGURUNEAK HAURREN OSASUNA BABESTEKO EREMU BIHURTZEKO

HITZAURREA

“Mugikortasuna eta Hautzaroa Mintegia” hirigintza, hezkuntza, mugikortasunaren kudeaketa, bide-segurtasun eta osasun publiko arloko profesionalek, eta hainbat administrazio, unibertsitate eta ikerketa-zentro, aholkularitza-enpresa eta herritar-elkarte (ingurumena, boluntarioritza, hezkuntza eta beste hainbat arlotakoak...) eta gobernuz kanpoko erakundeen ordezkariak osatzen duten lan taldea da, haurren mugikortasun aktibo, seguru eta autonomoa sustatzeko eta haien eskubideak defendatzeko politiken eta programen garapenean inplikaturik daudenak.

Mintegia urtero biltzen da 2012az geroztik eta ordutik lanean ari da, CENEAM Trantsizio Ekologikorako eta Erronka Demografikorako Ministerioaren mendeko Ingurumen Hezkuntzako Zentro Nazionalaren laguntzarekin.

ZIOEN AZALPENA

Duela hamarkada gutxi arte, Espainiar estatuan, haur gehienek, bai herrietan bai hiri handietan, aukera zuten ikastetxera oinez joateko eta kaleak jolaserako erabiltzeko, pertsona helduen laguntzarik gabe. Gaur egun, mugimenduen autonomia hori erabat mugatu du ibilgailu pribatuen mugitzea lehenesten duen hiri-ereduak, eta horrek hainbat ondorio eragin ditu haurren bizitzan, garapen-aukeretan eta osasunean.

Honek guztiak segurtasunean dituen ondorioez gain, beharrezkoa da baita ere, haurren garapena eta osasuna baldintzatzen duten airearen kalitatean eta espazio publikoan dituen beste inpaktu batzuk ikusaraztea.

Segurtasunik eza

Familiek arriskuak dituen pertzepzioa dela eta, handitu egin dira ibilgailua pribatuen egiten diren joan-etorriak eta auto-ilarak ikastetxeetako ateetan. Horrela, gorpil zoro bat sortu da, apurtzeko zaila dena: auto gehiago, arrisku handiagoa, neska eta mutil gutxiago oinez, auto gehiago, arrisku handiagoa, neska eta mutil gutxiago oinez.

Kaleetan mugikortasun motorizatua nagusi izateak kalte egiten dio haurren segurtasunari eta autonomiari. Zirkulazio-istripuak dira oraindik ere 15 urtetik beherakoen heriotza-eragile nagusietako bat, eta adin-talde horietako oinezkoen kopurua 1.800 ingurukoa da azken urteotan [1].

Bide-diziplinarik eza

Eskola-inguruneetan ez dira ikusten zirkulazio-arauak betetzearen adibide onenak. Aitzitik, bideen saturazioa, presak eta tokiko agintarien nolabaiteko permisibitatea direla eta, sarrera-irteera orduetan, sarritan izaten dira ilara bikoitzak, espaloietan eta oinezkoentzako pasabideetan kotxeak aparkatuta eta, gainera, oinez edo bizikletaz doazenentzat arrisku erreala sortzen duten beste portaera batzuk.

Udalendako mozioa:

ESKOLA-INGURUNEAK HAURREN OSASUNA BABESTEKO EREMU BIHURTZEKO

Jolasteko eta heldutasuna eta autonomia entrenatzeko zailtasunak

Arriskuaren pertzepzioak gehiegizko babesa eta helduen etengabeko kontrola eragin ditu haurtzaroan, eta garapen fisiko onerako eta oinarrizko trebetasun psikologikoen heldutasunerako ezinbestekoak diren gaitasun ugari ikastea eta menderatzea eragotzi du: gizarte-trebetasunak, arazoak konpontzea, espazio-orientazioa, eraginkortasunaren pertzepzioa, autozainketa, autokonfiantza, etab.

Haurrek eta nerabeek ibiltzeko, korrika egiteko eta beren ingurune hurbilarekin harremanetan jartzeko dituzten zailtasunak, bai eta berdinekin askatasunez topo egiteko eta jolasteko dituzten zailtasunak ere, autonomia faltarekin ez ezik, bakardade eta isolamendu arazo gero eta handiagoekin edo estres emozionala eta hiperaktibitatea areagotzearekin lotu dira.

Jolasak haurtzaroan duen garrantzia hain da handia, ezen bere oinarrizko eskubideetako bat dela onartzen baitu Haurren Eskubideen Konbentzioak, zeinak adierazten baitu "Gizarteak eta agintari publikoek ahaleginak egingo dituztela eskubide horren gozamina sustatzeko".

Obesitatea: XXI. mendeko epidemia

Europako herrialdeen artean osasun publikoko arazo hau larriena denen artean dago Espainiar estatua: gehiegizko pisua dute adingabeen %40 inguruk, horien artean haurren %19k —ia bostetik batek— eta nesken %17k obesitatea dute.

Haurren obesitateak berehalako eta epe luzeko ondorioak ditu osasun fisiko, sozial eta emozionalean. Obesitatea duten adin txikikoek beste gaitz kroniko batzuk izateko arrisku handiagoa dute: asma, loaren apnea, hezur eta artikulazioetako arazoak, 2 motako diabetesa eta bihotzeko gaixotasunak. Isolamendu soziala, depresioa eta autoestimu baxua izateko arrisku handiagoa ere badute.

Haurren gehiegizko pisua estu-estu lotuta dago sedentarismoarekin eta gure adingabeek eguneroko gutxieneko ariketa egiteko duten zailtasunarekin; besteak beste, eskolarako joan-etorri aktiboa eta auzoko ingurunean jarduera fisikoa.

Haurrak kutsadura atmosferikoaren eraginpean egotea

Airearen kutsadura ikusezin bihurtutako arazoa da, baina zirkulazio-istripuek baino heriotza gehiago eragiten ditu: 430.000 heriotza goiztiar European, Europako Ingurumen Agentziaren arabera. Haurtzaroa, gainera, bereziki zaurgarria da, hazkuntzari, arnas osasunari edo garapen kognitiboari eragiten baitie.

Ebidentzia zientifikoak agerian utzi du hirietako airearen kutsadurak dakarren osasun publikoko arazo larria—batez ere NO₂ eta materia partikulatua, PM_{2,5}, PM₁₀ eta partikula ultrafinak (UFP)—, eta arrisku-faktore garrantzitsu bihurtu da arnas infekzioak, asma, bihotz-hodietako gaixotasunak edo biriketako minbizia bezalako gaixotasunentzat.

Eskola eremu eta eskola bideei dagokienez, berriki Bartzelonan egindako azterlan batek [1] erakutsi duenez, haurrek oinez eguneroko denboraren %6 bakarrik egiten badute ere, aireko kutsatzaileen eguneko dosiaren %20 xurgatzen dute denbora horretan (gainerakoa etxean egiten dute -%35 - eta eskolan -%30). Eraitza horiek agerian uzten dute eskola-bide seguruak —istripu-tasaren ikuspegitik ez ezik - osasungarriak ere sortu behar direla[2],[3].

Haurrak zarataren eraginpean egotea: entzuten den arazoa, baina kontuan hartzen ez dena

Zaratak gure nerbio-sistema autonomo eta endokrinoan eragiten du, eta aldaketak eragiten ditu bihotz-maiztasunean, presio arterialean eta estresari lotutako hormonen askapenean, kortisolean adibidez. Hainbat ikerketaren arabera, lotura antzeman da kutsadura akustikoaren eta funtzio kognitiboaren narriadura, hormona-asaldura (diabetesa barne), garun-hodietako istripu eta osasun mentaleko arazoaren artean, hala nola depresioa eta estresa [1]. European, kalkuluen arabera, zaratak 72.000 ospitaleratze eta

Udalendako mozioa:

ESKOLA-INGURUNEAK HAURREN OSASUNA BABESTEKO EREMU BIHURTZEKO

16.600 heriotza goiztiar baino gehiago eragiten ditu urtean, eta, hori baieztatzeko ikerketa gehiago egin behar diren arren, datu batzuek iradokitzen dute zarata arrisku-faktorea izan daitekeela haurren portaera eta arreta-arazoaren garapenean. Osasunaren Mundu Erakundearen (OME) arabera, zaratarekiko esposizioa izan daiteke haurtzaroan gerta daitekeen gorreriaren arrazoietakoa bat [2].

Bero-uhartea eta berde urbanoa

Ibilgailuek eta industria-jarduerek eragindako kutsadura atmosferikoak, asfaltozko zoladurak (beroa atxikitzen du eta lurra iragazgaitz bihurtzen du) eta eraikinen arteko hurbiltasunak (beroa askatzea eragotzen du) "hiriko bero-uhartea" izenekoak sortzen dituzte. Faktore horiek guztiek, berdegunerik (parkeak, zuhaitzak) eta urdinik (itsasoa, ibaiak, urmaelak, iturriak) ez egotearekin batera, tenperatura-igoerak eragiten dituzte, eta horrek ondorio larriak eragiten ditu osasunean, batez ere haurren eta adineko pertsonengan.

Hainbat ikerketek erakusten dute, bestalde, espazio naturalizatuek efektu moteltzailea dutela hirietako tenperatura eta heriotza-tasaren igoeraren aurrean. Eta gero eta ebidentzia gehiago dago hiriko berdea onuragarria dela biztanleriaren osasun mental eta kardiobaskularrerako (estresa murrizteagatik), bai eta haurren neurogarapenerako ere¹. Klima-aldaketaren ondorioak, gainera, benetako erronka izango dira hirietako erosotasun klimatikoari dagokionez, ez baditugu eraikinak eta hiri-espazio publikoak prestatu eta egokitzen aurreikusten den tenperatura-igoerara eta bero-boladen eragin handiagora².

COVID-19 (2020ko irailean eguneratua)

COVID-19 pandemiak sortutako osasun-larrialdiko egungo testuinguruak agerian utzi du mugikortasun jasangarriak berebiziko garrantzia duela ibilgailuen zirkulazioa, kutsadura, zarata eta abar murrizteko. Konfinamendu garaian, errekontza-ibilgailuak gutxiago erabiltzeagatik eta orokorrean jarduera murrizteagatik, nabarmen jaitsi zen kutsadura Espainiar estatu osoan; adibidez, NO₂-aren mailak behera egin zuen estatuko hiri nagusietan, % 58ko murrizketarekin[10].

Zoritxarrez, konfinamendu ondorengo jarduerari berriro ekin ondoren, kutsadura-mailak handitu egin dira berriro, eta konfinatu aurreko mailetara iritsi dira. Gainera, azken hilabeteetan argitaratutako ikerketek iradokitzen dute airearen kutsadurarekiko esposizio kronikoak COVID-19 dela eta heriotza arrisku handiagoa edo osasun konplikazioak eragin ditzakeela [11], [12], [13]. Horrek guztiak agerian uzten du aldaketa estrukturalak egin behar direla erabiltzen ditugun mugikortasun eta logistika-sistemetan eraldaketa sakonak eginez, kutsadura modu iraunkorrean murrizteko.

Pandemiak, halaber, COVID-19ren transmisioa murriztera behartzen gaitu hezkuntza-ingurunean. Hezkuntza eta Osasun Ministerioak, autonomia-erkidegoekin lankidetzan, «2020-2021 ikasturtean ikastetxeentzat prebentzio, higiene eta osasuna sustatzeko neurriak COVID_19 aurrean» gidak eskola-ingurune seguruak sortzeko beharra planteatzen du, beste neurri askoren artean, eskolara sartzeko eta irteteko orduetan eta tokietan kontaktuak mugatzea ahalbidetuko duten neurriak ezarriz. Horrek esan nahi du ikastetxeetako sarbideetan egoteko eta elkartzeko espazio fisikoa handituko duten erabakiak hartu behar direla, mugikortasun aktiboa eta osasungarria sustatzeko eta kutsatzeko arriskua murrizteko, beste esku-hartze ildo batzuekin batera.

¹ Fuente: <https://www.isglobal.org/es/ciudadesquequeremos#espacios-verdes>

² Fuente: <https://www.isglobal.org/es/ciudadesquequeremos#espacios-verdes>

Udalendako mozioa:

ESKOLA-INGURUNEAK HAURREN OSASUNA BABESTEKO EREMU BIHURTZEKO

ERABAKIAK

Arestian azaldutako gai guztiak kontuan hartuta, eta aintzat hartuta Espainiar estatua dela Haurren Eskubideei buruzko Konbentzioa (NBE) berretsi duen estatuetako bat (Konbentzioaren berrespena, 1990eko abenduaren 31ko EAO, 313. zk.), mozio hau aurkezten da, Udalbatzak honako erabaki hauek onar ditzan.

ERABAKIAK:

Lehenengoa. - Ikastetxeen instalazioak:

1. Eskola-esparru barruan dauden aparkalekuen ordeztan, bertan egoteko eta jolasteko eremuak eratzea.
2. Bizikletak, patinak eta patineteak aparkatzeko toki seguru bat gordetzea eskola esparru guztietan edo haien inguruetan, eskolara mugikortasun aktiboa bultzatzeko.
3. Eskola-patioak landaretzaz betetzea, espazio horiei itzala, freskotasuna eta kolorea ematen dieten, airearen kalitatea hobetzen duten eta zarata arintzen duten zuhaitz eta landareekin.

Bigarrena.- Ikastetxeen inguruak eta sarbideak:

4. Aparkalekuak eta trafikoa mugatzea inguruko kaleetan eta, bereziki, ikastetxeetako sarreraren inguruetan.
5. Bide araudia zorrotz zaintzea eta betearaztea ikasleen sarrera eta irteera orduetan, eskola eremua espazio segurua eta bizikidetzakoa izan dadin.
6. Oinezkoen eta bizikleten mugikortasuna lehenestea eskola inguruko bideetan, ibilgailurik gabeko korridoreak sortuz, landaredia eta uraren presentzia sustatuz, eta espazio publikoan egoteko, elkartzeko eta jolasteko guneak sustatuz.

Hirugarrena. - Hirigintza-plangintza:

7. Udal Hirigintza Antolamendurako Planaren erredakzioan eskola-ingurune seguru eta osasungarriak sustatzeko neurriak sartzea.
8. Hiri Mugikortasun Jasangarriko Planetan eskola eremuetan trafikoa mugatu eta baketzeko berariazko neurriak jasotzea.
9. "30 Hiria" eredurantzko aldaketa orokorra sustatzea, hiriko bide guztietan trafikoaren abiadura murrizteko.

Laugarrena. - Eskola-zonifikazioa:

Udalendako mozioa:

ESKOLA-INGURUNEAK HAURREN OSASUNA BABESTEKO EREMU BIHURTZEKO

10. Ikastetxearekiko hurbiltasuna lehenestea eskola-eremuaren oinarritzko irizpide gisa, haurren eta komunitate osoaren onerako eta, eguneroko joan-etorri motordunen hazkunderan hain eragin negatiboa duen "eskolatze-eremu bakarra" atzera botatzea.

Bosgarrena. - "Mugikortasuna eta Haurtzaroa" mintegiari jakinaraztea [udalerraren izena] ko Udalbatzak mozio hori onartu duela (harremanetarako posta mireia.gascon@isglobal.org).

ERAKUNDE SUSTATZAILEAK:

1. ISGlobal - Instituto de Salud Global: <https://www.isglobal.org/>
2. ConBici - Coordinadora en defensa de la Bici: <https://conbici.org/>
3. CEAPA - Confederación Española de Asociaciones de Padres y Madres de Alumnado: <https://www.ceapa.es/>
4. A Pie, Asociación de Viandantes: <http://www.asociacionapie.org/>
5. Grupo "La Ciudad de los Niños", Acción Educativa: <http://accioneducativa-mrp.org/>
6. Gea21-Grupo de Estudios y Alternativas: <https://www.gea21.com/>
7. Asociación Española de Pediatría (AEP): <https://www.aeped.es/>

ERAKUNDE LAGUNTZAILEAK:

1. Ciudades que Caminan: <https://ciudadesquecaminan.org/>
2. Concello de Pontevedra: <http://www.pontevedra.gal/>
3. Ecologistas en Acción: <https://www.ecologistasenaccion.org/>
4. Foro Andando: <https://peatones-andando.blogspot.com/>
5. Greenpeace España: <https://es.greenpeace.org/es/>
6. Teachers For Future Spain: <https://teachersforfuturespain.org/>
7. Red de Ciudades por la Bicicleta: <https://www.ciudadesporlabicicleta.org/>
8. Ciudades Amigas de la Infancia de UNICEF España: <https://ciudadesamigas.org/>
9. Federación Iberoamericana de Urbanistas (FIU) (<http://www.fiurb.org/>)
10. PostCarCity (<http://www.postcarcity.org/>)
11. Madres por el clima: <https://madresporelclima.org>

Informazio gehiago <http://www.entornoscolares.es/> webgunean